

Załącznik
do Uchwały Nr XXII/268/2012
Rady Powiatu w Nakle nad Notecią
z dnia 26 września 2012r.
w sprawie przyjęcia
"Powiatowy Program Przeciwdziałania
Przemocy oraz Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie w Powiecie
Nakielskim na lata 2012-2015"

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA
2012-2015

Nakło nad Notecią
wrzesień 2012 r.

SPIS TREŚCI

I. Charakterystyka zjawiska przemocy.....	3
II. Podstawy prawne	9
III. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu nakielskiego	9
IV. Cele główne i szczegółowe	12
V. Adresaci, realizatorzy i partnerzy programu.	13
VI. Diagnoza zasobów instytucjonalnych w powiecie nakielskim	14
VII. Wskaźniki realizacji programu	16
VIII. Monitoring, sprawozdawczość, ewaluacja i źródła dofinansowania	17
IX. Analiza SWOT	18
X. Podsumowanie	19

załącznik -Zestawienie Celów i Zadań Programu

I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

„Przemocą jest każde zachowanie, którego intencją jest wyrządzenie fizycznej krzywdy drugiemu człowiekowi, lub też czyn, który jest postrzegany jako mający taką intencję”. (*Przemoc w rodzinie: interwencja kryzysowa i psychoterapia* pod red. W.Badury -Madej. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego Kraków 2000).

Przemoc w „Słowniku socjologicznym” zdefiniowana jest jako: „jeden z głównych, obok groźby, środków przymusu, polega na użyciu siły fizycznej, przez jednostkę czy grupę, często wbrew obowiązującemu prawu, w celu zmuszenia jakiejś osoby czy członków grupy do określonego działania czy też uniemożliwienia podjęcia działań lub do zaprzestania wykonywania czynności już rozpoczętej; także bezprawne narzucenie władzy” (*Słownik socjologiczny* K. Olechnicki, P. Załęcki, Toruń 1988).

Zjawisko przemocy w rodzinie zdefiniowała Rada Europy w 1986 roku określając tym *„każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka rodziny bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego osobowości”*.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493) przemoc w rodzinie określa jako *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*.

Wśród kryteriów pozwalających odróżnić przemoc od innych form ludzkich działań i zaniechań wymienia się:

- ✧ intencjonalność sprawcy (motywy działania sprawcy są bardzo trudne do sprawdzenia),
- ✧ celowość działania sprawcy (motywy działania sprawcy są celowo zaplanowane),
- ✧ zachowania krzywdzące drugą osobę,
- ✧ relacja władzy czy autorytetu służąca uwodzeniu i budowaniu patologicznej mocy (nie na zasadzie partnerstwa czy sprawowania opieki),
- ✧ konsekwencje skutków u ofiary w różnych sferach jej życia (problemy życiowe, nawracające zaburzenia emocjonalne),
- ✧ łamanie prawa i społecznie konstruktywnych norm i zasad dotyczących kontaktów międzyludzkich,
- ✧ używanie i odwoływanie się do destrukcyjnych i patologicznych mitów danego środowiska.

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Najczęściej stosowany artykuł kodeksu karnego (art. 207) dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje za nie karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

Aspekt moralny dokonanej przemocy to krzywdzenie słabszego, a moralna ocena powinna powstrzymać sprawców i skłaniać świadków przemocy do pomagania ofiarom.

Z punktu widzenia psychologii przemoc domowa koncentruje się na cierpieniu i bezradności ofiary oraz na pomaganiu z wyzwolenia się od stosowanej przemocy.

Rodzaje przemocy w rodzinie:

- ⤴ przemoc fizyczna - to działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, przejawiające się, m. in. popychaniem, przetrzymywaniem, policzkowaniem, duszeniem, biciem, rzucaniem przedmiotami w kogoś, nieudzielaniem koniecznej pomocy itp. Skutkiem w/w czynności mogą być urazy, zranienia, stłuczenia, złamania czy zasinienia,
- ⤴ przemoc psychiczna – to umyślne działania wykorzystujące mechanizmy u ofiary, obniżenie poczucia własnej wartości, przejawiające się, między innymi. w narzucaniu własnych poglądów, stałej krytyce, wmawianiu choroby psychicznej, kontrolowaniu i ograniczaniu kontaktów z innymi osobami, wymuszaniu posłuszeństwa, ograniczaniu snu i pożywienia, wyzywaniu, poniżaniu, upokarzaniu i zawstydzaniu, następstwem stosowania w/w działań są lęki i nerwice,
- ⤴ przemoc seksualna - polega na wymuszaniu pożycia seksualnego, stosowaniu niechcianych praktyk seksualnych, stosowaniu sadystycznych form współżycia seksualnego, demonstrowaniu zazdrości, krytyce zachowań seksualnych kobiet itp.,
- ⤴ przemoc ekonomiczna - to działania prowadzące do całkowitego finansowanego uzależnienia od sprawcy przejawiające się odbieraniem zarobionych pieniędzy, uniemożliwieniem podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajaniem podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.,
- ⤴ zaniedbania - ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, brak opieki zdrowotnej, nieokazywanie uczuć, lekceważenie potrzeb emocjonalnych i materialnych.

Przemoc domowa jest zjawiskiem powtarzającym się, często może trwać nawet kilkanaście lat. Powtarza się według cyklu, który składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- ⤴ faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, w którym wyróżnia się wzrost napięcia i kumulacji sytuacji konfliktowych, sprawca przemocy jest stale poirytowany, często wywołuje awanturę i prowokuje kłótnie, sprawia wrażenie, że nie panuje nad swoim gniewem, charakterystyczne jest to, że ofiara stara się zrobić wszystko aby uspokoić sprawcę, wykonać wszystkie obowiązki, często przeprosza sprawcę zastanawia się co zrobić, aby uczynić sprawcę szczęśliwym i powstrzymać go przed wyrządzeniem krzywdy,
- ⤴ faza ostrej przemocy – następny etap charakteryzuje się wystąpieniem gwałtownego wybuchu gniewu i wyładowania agresji, spowodowane to może być błahą przyczyną, np. nie wykonaniem polecenia, które wydał sprawca przemocy. Zakończenie aktu przemocy zależy od sprawcy, mimo że ofiara stara się zrobić wszystko aby uspokoić sprawcę i ochronić siebie. Często wściekłość sprawcy z czasem narasta przez co ofiara staje się coraz bardziej bezradna i zagubiona. Ofiara jest przerażona odczuwa wstyd i upokorzenie, traci ochotę do życia. Skutki użytej przemocy mogą być bardzo różne, np: obrażenia wewnętrzne, podbite oko, złamania czy utrata ciąży,
- ⤴ faza miesiąca miodowego - to czas okazania skruchy, sprawca tłumaczy się ze swojego postępowania i usprawiedliwia się, stara się być miły, okazuje ciepło i miłość, zachowanie jest takie jak gdyby przemoc nigdy nie wystąpiła, rozmawia z ofiarą i obiecuje, że nigdy już agresja się nie powtórzy. Ofiara zaczyna wierzyć w te zapewnienia,

czuje się kochana, życie we dwoje wydaje się piękne i pełne nadziei, jednak po pewnym czasie faza ta mija i ponownie narasta faza napięcia, zagrożeniem jest to, że w następnym cyklu forma przemocy jest z reguły gwałtowniejsza.

Zachowanie sprawców można podzielić na zachowanie dynamiczne naładowane gniewem, nierzadko przejawiające się nawet furią. Jest to tak zwana przemoc gorąca. Najczęściej objawia się w aktach bezpośredniej agresji fizycznej i psychicznej. Skutkiem tego jest wywołanie cierpienia i spowodowanie szkód u drugiej osoby. Może pojawić się agresywna reakcja na stres, która nie jest powstrzymana a skierowana jest przeciwko członkom rodziny. Sprawca jest przekonany o swojej bezkarności, o niezdolności ofiary do obrony. Ważnym źródłem stresu sprawców przemocy jest jego poczucie bezsilności, niemocy fizycznej i psychicznej. Przyczyną stosowania przemocy przez sprawcę jest często poczucie bezsilności, niemocy fizycznej i psychicznej, które stara się zagłuszać poprzez stosowany akt przemocy. Duża liczba przypadków przemocy gorącej jest spowodowana nietrzeźwością osoby stosującej przemoc fizyczną.

Przeciwnieństwem przemocy gorącej jest przemoc chłodna. Jest to przemoc spokojniejsza. Pod pozorem spokoju sprawca przemocy ukrywa silne emocje, skutecznie je tłumi i kontroluje. Sprawca, stosując przemoc chłodną, wpływa na psychikę ofiary, znajduje uzasadnienie nawet dla bezlitosnych, okrutnych czynów. Sprawca przemocy usprawiedliwia swoje czyny. Neguje wartość ofiary jako istoty ludzkiej. Sprawca przekonuje ofiarę, że cierpienie i poniżenie zadawane było dla jej dobra.

Ofiary przemocy domowej doświadczają :

- ⤴ lęku,
- ⤴ cierpienia,
- ⤴ bezsilności,
- ⤴ przygnębienia,
- ⤴ rozpacz,
- ⤴ bólu,
- ⤴ stresu,
- ⤴ zagrożenia,

U wszystkich ofiar przemocy domowej rozwija się zespół zaburzeń stresu pourazowego. Osoby doświadczające przemocy mają specyficzną kategorię zaburzeń emocjonalnych. Jest to zespół zaburzeń stresu pourazowego. Zespół Stresu Pourazowego (PTSD) - powstaniu tego zaburzenia sprzyjają sytuacje zewnętrzne, w których człowiek narażony jest na utratę życia czy zdrowia, gdy obserwuje zranienie, zagrożenie życia, nagłą śmierć bliskich osób. Źródłem takich sytuacji mogą być klęski żywiołowe, np. powódź, trzęsienie ziemi, huragan, pożar a także wojny, obozy koncentracyjne, wypadki drogowe, przestępstwa kryminalne, **przemoc w rodzinie, nadużycia seksualne, gwałt**. W przypadku przemocy wystarczy sama groźba jej użycia, by wywołać wstrząs u ofiar. Często sprawcy są w stanie gestem, słowem, spojrzeniem, charakterystycznym zachowaniem wywołać u swoich ofiar paraliżujący lęk i uległość. Zespół stresu pourazowego to zaburzenie psychiczne, diagnozowane coraz częściej także wśród społeczeństwa polskiego. Momentem rozpoczynającym zespół stresu pourazowego są tzw. zdarzenia traumatyczne, czyli wystąpienie urazu. Często wiąże się ono z zagrożeniem życia osoby chorej, choć najnowsze badania pokazują, że coraz częściej wystarczy być jedynie świadkiem pewnych makabrycznych wydarzeń, by pojawiły się objawy tego syndromu. Kolejnym etapem jego

występowania są nasilające się objawy, które służą również jako kryteria diagnostyczne. Psychologowie i psychiatrzy wyodrębnili trzy główne grupy symptomów, do których zaliczyć można:

- ♣ ponowne doświadczanie traumy – odtwarzanie jej poprzez częste myśli, wyobrażenia i fantazje z nią związane, które pojawiają się niezależnie od tego, czy osoba cierpiąca na zespół stresu pourazowego tego chce czy nie,
- ♣ trwałe unikanie miejsc, ludzi i sytuacji, kojarzących się z traumatycznym wydarzeniem, graniczące wręcz z wyparciem z umysłu pewnych faktów dotyczących właśnie tego wydarzenia,
- ♣ pobudzenie psychofizyczne objawiające się poprzez różnego rodzaju zaburzenia fizjologiczne, np.: zaburzenia snu, wybuchy gniewu, zaburzenia koncentracji.

Wpływ podobnych zjawisk, powtarzanie się aktów przemocy i nie radzenie sobie z urazami powoduje, że ofiara przemocy przystosowuje się do tej roli i przestaje się bronić. Osoba taka obwinia się, przestaje oczekiwać poprawy swojej sytuacji życiowej uważa, że bycie ofiarą jest jej przeznaczeniem. Traci również nadzieję i poczucie własnej wartości i godności.

Skutki przemocy w rodzinie powodują, że ofiary doświadczają szkód na zdrowiu psychicznym i fizycznym. Doświadczenia traumatyczne powodują, że konsekwencje przemocy doświadczane są w przeciągu całego życia. U dzieci będących świadkami aktów przemocy, wyzwalają się agresywne zachowania, zaburzają się poglądy na temat rozwiązywania konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania u innych osób.

Obszar działań lub zaniechań, które są zaliczane do przemocy w rodzinie może dotyczyć różnych sytuacji rodzinnych związanych ze wspólnym zamieszkaniem, np: działania męża wobec żony, rodziców wobec dzieci, działania dorosłych dzieci wobec rodziców, itp. Ponadto na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że problem przemocy w rodzinie dotyczy przeciętnie około połowy rodzin. Co trzeci Polak doświadczył w swoim życiu jakiejś formy przemocy (od członka rodziny), a co piąty mieszkańców Polski był sprawcą przemocy w rodzinie (według badań przeprowadzonych w 2009r.)

Największą liczbę ofiar przemocy w rodzinie w ostatnich latach (dane KG Policji w latach 1999-2009) stanowią kobiety a najmniejszą mężczyźni. Fakt ten świadczy o tym, że problem przemocy w rodzinie jest przede wszystkim problemem przemocy wobec kobiet. Drugą grupę osób wobec, których stosowana jest przemoc stanowią dzieci.

Liczba ofiar przemocy w roku 2008 i 2009 na podstawie danych Komendy Głównej Policji

<i>Rok</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>	<i>Dzieci do 13 lat</i>	<i>Nieletni od 13 do 18 lat</i>
<i>2008</i>	<i>139 747</i>	<i>81 985</i>	<i>10 664</i>	<i>31 699</i>	<i>15 399</i>
<i>2009</i>	<i>132 796</i>	<i>79 811</i>	<i>11 728</i>	<i>27 502</i>	<i>13 755</i>

<i>Rok</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>	<i>Nieletni od 13 do 18 lat</i>
2008	86 568	3 942	82 425	170
2009	81 472	3 926	77 326	220

Przemoc domowa jest problemem bardzo trudnym i złożonym. Wiele osób nie reaguje na ten problem, zgadzając się w ten sposób na przemoc. Spowodowane jest to mitami i stereotypami na temat przemocy, które funkcjonują w naszym społeczeństwie. Takie działania powodują fałszywy obraz problemu przemocy domowej. Z danych policji wynika, że w Polsce najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie jest nadużywanie alkoholu, a sprawcami - najczęściej są mężczyźni. Stereotypem jest przekonanie, że problem przemocy domowej dotyczy jedynie rodzin patologicznych o niskim statusie społeczno-ekonomicznym. Wbrew tym stereotypom sprawcami przemocy są również osoby z wyższym wykształceniem, dobrze sytuowane, tj. lekarze, adwokaci czy biznesmeni. Według danych Komendy Głównej Policji problem przemocy w 2009r. w większości przypadków wystąpił w miastach (ponad 48 tys. interwencji) niż na wsi (33 tys. interwencji). Określenie dokładnej liczby przypadków przemocy i liczby ofiar jest bardzo trudne, ponieważ bardzo dużo ofiar przemocy (zwłaszcza kobiety) ukrywa swój problem. Ofiary łudzą się, że w końcu coś się zmieni, nie chcą rozbić rodziny, wstydzą się swojej sytuacji życiowej. Nawet jeśli zdecydują się na ujawnienie bolesnych przeżyć, po pewnym czasie wycofują zeznania np: dla "dobrej" dzieci. Coraz częściej ofiarami przemocy stają się również mężczyźni, jednak o swoim problemie mówią niechętnie z uwagi na względy kulturowe i strach przed oceną środowiska.

Problemem przemocy domowej jest również przemoc wobec dzieci w 2009r. przemoc ze strony najbliższych doświadczyło około 28 tys. dzieci do lat 13 i ok. 14 tys. od 13 do 18 roku życia. Problem ten jest o wiele trudniejszy, ponieważ dzieci nie potrafią mówić o swoim problemie, a otoczenie rzadko reaguje na agresję rodziców wobec dzieci. Przemoc jest zjawiskiem negatywnym, które ma ogromny wpływ na rozwój człowieka we wszystkich etapach życia. Rozwój człowieka zależy od dostarczania mu na każdym etapie rozwoju odpowiedniej ilości i jakości bodźców fizycznych i poznawczych. Najbardziej wrażliwy i chłonny na nie jest człowiek w pierwszym okresie swojego życia.

Jeżeli dziecko wyrasta w rodzinie dysfunkcyjnej, niewydolnej wychowawczo, alkoholowej, w której przemoc jest bardzo częstym zjawiskiem dziecko jest zależne i lęki towarzyszą mu przez całe życie. Dziecko wstydzi się swojej sytuacji rodzinnej, nie chce o niej mówić. Dziecko doświadczające przemocy czuje się zaniedbane i niekochane. Następstwem przemocy w dzieciństwie są liczne zaburzenia osobowości, nerwice, psychozy i uzależnienia. Najczęściej przemoc domowa występuje w rodzinach dotkniętych alkoholizmem.

Problemy skutków przemocy wobec dzieci można rozpatrywać bezpośrednio jako reakcję na przemoc oraz w kontekście długotrwałych rozwojowych skutków przemocy. Przemoc niesie za sobą dramatyczne skutki zarówno

bezpośrednie, jak też dalekosiężne, często niewidoczne w dezorganizacji psychiki i normalnego funkcjonowania ofiar.

Bezpośrednią reakcją dziecka na krzywdę jest płacz, krzyk, groźby, próba zastraszenia opiekuna, wzrost agresji. Dzieci starsze w chwili zagrożenia uciekają z domu, szukają schronienia u krewnych, przyjaciół, sąsiadów, znajomych.

Kiedy dziecko znajduje się w sytuacji dużego stresu, jego organizm stara się sprostać sytuacji i daje objawy na trzech poziomach: objawy somatyczne, objawy psychiczne i objawy w zachowaniu:

- objawy somatyczne: bicie serca, podwyższone ciśnienie krwi, hiperwentylacja, zawroty głowy, dzwonienie w uszach, potliwość, bóle głowy, napięcia, ból i drżenie mięśni, wymioty, bóle żołądka, częste oddawanie moczu;
- objawy psychiczne: trudności w podejmowaniu decyzji, zaburzenia pamięci i uwagi, katastroficzne przewidywania przyszłości, negatywne i krytyczne myślenie o sobie, myślenie irracjonalne, błędne interpretowanie znaczenia zdarzeń;
- objawy w zachowaniu: unikanie sytuacji powodujących lęk, wycofywanie się z kontaktów społecznych, zaburzenia snu, zaburzenia łaknienia, hiperaktywności lub apatia, utrata zainteresowania otoczeniem.

Dzieci chronią swoich rodziców poprzez niepamięć, rozszczepienie osobowości, oskarżanie siebie, dziecko zachowuje wyobrażenia opiekuna jako osoby zaspokajającej jego potrzeby. Poczucie bezradności motywuje dziecko do całkowitej lojalności i posłuszeństwa wobec rodziców. Dziecko przystosowuje się do warunków stałego zagrożenia. Przystosowanie się do warunków stałego zagrożenia wymaga nieustannej czujności i umiejętności dostrzegania znaków ostrzegawczych, stąd charakterystyczna dla tych dzieci jest nadwrażliwość na komunikaty pozawerbalne i nieświadome. Niemożność uniknięcia cierpienia sprawia, że dziecko akceptuje brak możliwości wpływu na zdarzenia, co w konsekwencji doprowadza do:

- negatywnego i krytycznego myślenia o sobie,
- unikania kontaktów społecznych,
- kształtowania się przekonania, iż nic nie da się zrobić.

Dominującymi przeżyciami dziecka doświadczającego przemocy w rodzinie jest lęk i poczucie nieuchronności zdarzeń.

II .PODSTAWY PRAWNE

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie swe uwarunkowania czerpie przede wszystkim z ustawy z dnia 1 sierpnia 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125 z 2010r., poz. 842) oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Dokumenty Rady Europy m.in. :

- ✧ Rekomendacja Komitetu Ministrów w sprawie przemocy w rodzinie,
- ✧ Rekomendacja Rady Europy dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- ✧ Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Dokumenty prawne obowiązujące w Polsce:

- ✧ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- ✧ Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010r. Nr 125, poz. 842),
- ✧ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009r. Nr 175, poz.1326 z późn. zm.),
- ✧ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007r. Nr 70 poz. 473 z późn. zm.),
- ✧ Ustawa z dnia 15 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964r. Nr 9, poz.59 z późn. zm.),
- ✧ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r., Nr 89, poz. 555).

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE POWIATU NAKIELSKIEGO

Powiat nakielski usytuowany jest w środkowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego na terenie dwóch krain: Pałuk i Krajny.

Liczba mieszkańców powiatu nakielskiego wynosi 85 537 (dane: GUS, Rocznik Statystyczny 2010).

Obszar powiatu składa się z pięciu gmin tj:

- ✧ cztery gminy miejsko-wiejskie :

- Nakło nad Notecią - liczba mieszkańców 31 795,
- Szubin - liczba mieszkańców 23 423,
- Kcynia - liczba mieszkańców 13 720,
- Mrocza - liczba mieszkańców 9 250,

- ✧ jedna gmina wiejska

- Sadki - liczba mieszkańców 7 356.

Na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią wynika, że problem przemocy domowej na terenie powiatu nakielskiego występuje częściej w mieście niż na wsi. Prawie 97% osób - sprawców przemocy domowej to mężczyźni. Blisko 87% sprawców przemocy było pod wpływem alkoholu co potwierdza tezę, że jest to jedna z głównych przyczyn występowania przemocy domowej.

Tabela nr 1 – Liczba sprawców przemocy domowej i liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej.

	2010 r.			2011 r.		
	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej	208	36	141	162	28	110
Liczba sprawców przemocy domowej	6	191	0	1	155	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	1	166	0	0	137	0
Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych	0	77	0	0	63	0

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Nakle nad Notecią

Tabela nr 2- Działania podjęte przez policję w powiecie nakielskim w zakresie procedury „Niebieskiej Karty”

			2010 r.			2011 r.		
Liczba interwencji domowych ogółem			959			1671		
Liczba notatek urzędowych - procedura "Niebieskich Kart"			197			155		
Miejsce sporządzenia "Niebieskich Kart"			95	102	71	84		
wieś		miasto						
Liczba postępowań przygotowawczych - procedura "Niebieskich Kart"			40	22	34	36	24	39
wszczętych		stwierdzonych						

Według danych uzyskanych z Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie liczba zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich w roku 2010 i 2011.

Tabela nr 3 - Liczba zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich w roku 2010 i 2011,

	2010 r.	2011 r.
Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią	99	119
Prokuratura Rejonowa w Szubinie	69	66

Interwencja kryzysowa jest formą specjalistycznej pomocy w nagłych stresowych zdarzeniach, która ukierunkowana jest na wsparcie emocjonalne osoby, rodziny której dotyczy kryzys. W ramach pomocy w sytuacji kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej (PIK), który świadczy pomoc wszystkim osobom doznającym przemocy, poszkodowanym w wyniku zdarzeń losowych oraz znajdujących się w sytuacjach kryzysu. W ramach poradnictwa specjalistycznego petentów przyjmuje prawnik i psycholog. Prawnika udziela porad i informacji m.in. z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, prawa cywilnego. Konsultacje psychologiczne obejmują doradztwo, indywidualne i rodzinne oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych. Wyżej wymienione porady udzielane są bezpłatnie.

Tabela nr 4- Liczba osób korzystających z porad w Punkcie Interwencji Kryzysowej (PIK) w Nakle nad Notecią w związku z wystąpieniem zjawiska przemocy w rodzinie .

Osoba udzielająca porad w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie w PIK-u	Ilość udzielonych porad w 2010 r.	Ilość udzielonych porad w 2011r.
psycholog	34	61
prawnik	37	29

Od 2010 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej. Działania podejmowane w ramach w/w programu ukierunkowane są na pracę ze sprawcą przemocy. Jednocześnie działania te wpisują się w oferowaną pomoc ofiarom, które oczekują zmiany zachowań sprawcy przemocy. Sprawca rzadko przyjmuje do świadomości istotę i konsekwencje swoich czynów. W programie w 2010 r. uczestniczyło 3 mężczyzn z terenu powiatu nakielskiego, natomiast w 2011 r. uczestniczyło 9 mężczyzn. Osoby uczestniczące w programie nie radzą sobie z kontrolowaniem i opanowaniem własnych negatywnych emocji. Program ma charakter psychoedukacyjny, który polega na przekazaniu wiedzy na temat przemocy i ma charakter korekcyjny, polegający na trenowaniu umiejętności zachowań nieagresywnych i asertywności.

Celem programu jest między innymi:

- redukcja zachowań agresywnych,
- kształtowanie postawy partnerstwa oraz szacunku wobec drugiej osoby,

- nauka nowych sposobów rozwiązywania problemów i konfliktów,
- trening umiejętności społecznych,
- kształtowanie odpowiedzialności za popełnione czyny,

Program ten będzie kontynuowany w następujących latach przy ścisłej współpracy PCPR- u, Sądu i Prokuratury.

W sierpniu 2010 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która nałożyła na gminy obowiązek utworzenia gminnych zespołów interdyscyplinarnych. Zespół ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą. Na terenie powiatu działa pięć w/w zespołów, przy gminnych ośrodkach pomocy społecznej.

Tabela nr 5 -Działalność gminnych zespołów interdyscyplinarnych w roku 2011 r.

Gmina	Rodziny w których wystąpiło zjawisko przemocy wg procedury "niebieskiej karty"	
	miasto	wieś
Nakło n/Not.	8	6
Szubin	-	-
Kcynia	7	17
Mrocza	3	4
Sadki	-	1

IV. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

CEL GŁÓWNY

1. Ograniczenie problemu przemocy w rodzinie i skutków stosowania przemocy w powiecie nakielskim.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- 1.1. Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie.
- 1.2. Podejmowanie działań profilaktycznych, mających na celu wzrost świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 1.3. Poprawa skuteczności realizowanych zadań przez instytucje i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz monitorowanie zjawiska występowania przemocy w rodzinie.
- 1.4. Prowadzenie edukacji społecznej oraz promocji postaw społecznych wolnych od przemocy.

CEL GŁÓWNY

2. Ochrona ofiar przemocy domowej .

CELE SZCZEGÓŁOWE

- 2.1. Rozpowszechnianie informacji w środowisku lokalnym o placówkach i osobach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy domowej.
- 2.2. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom z rodzin, w których występuje przemoc domowa.
- 2.3. Rozpoznawanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy w rodzinie.
- 2.4. Podejmowanie działań skierowanych do osób stosujących przemoc.

V.ADRESACI, REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

ADRESACI

Program skierowany jest do osób uwikłanych w zjawisko przemocy tj:

- ✧ ofiar,
- ✧ sprawców przemocy,
- ✧ rodzin ofiar przemocy,
- ✧ świadków zjawiska przemocy,

REALIZATORZY

Program będzie realizowany długofalowo we współpracy z gminnymi samorządami i instytucjami tj:

- ✧ Ośrodkami Pomocy Społecznej,
- ✧ Gminnymi Pełnomocnikami ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ✧ Zespołami Interdyscyplinarnymi,
- ✧ Punktem Interwencji Kryzysowej,
- ✧ Placówkami edukacyjnymi,
- ✧ Powiatową Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną ,
- ✧ Powiatową Komendą Policji,

PARTNERZY PROGRAMU

- ✧ lokalne media,
- ✧ organizacje pozarządowe, a zwłaszcza stowarzyszenia na rzecz kobiet,
- ✧ kościoły i inne związki wyznaniowe,

VI. DIAGNOZA ZASOBÓW INSTYTUCJONALNYCH W POWIECIE NAKIELSKIM

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Wykonuje zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do zadań w tym zakresie należy w szczególności prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, prowadzenie Punktu Interwencji Kryzysowej, opracowywanie i realizacja programów korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc rodzinie.

Punkt Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią

Działalność w/w Punktu polega na udzielaniu specjalistycznej pomocy psychologicznej a w zależności od potrzeb również poradnictwa prawnego. Wszystkie osoby, które korzystały z pomocy osób pracujących w PIK-u uzyskały informacje możliwościach bezpłatnej, fachowej pomocy w zakresie konsultacji terapeutycznych w placówkach specjalizujących się w terapii uzależnień na terenie powiatu nakielskiego.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Wykonują zadania z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności polegające na: przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków celowych, pracy socjalnej, tworzeniu gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Do zadań Komisji należy między innymi inicjowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych od alkoholu, a także prowadzenie profilaktycznych działań informacyjno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, a także udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a także ochrony ofiar przemocy domowej.

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią

Poradnia udziela pomocy psychologicznej i pedagogicznej dzieciom i młodzieży oraz rodzicom między innymi poprzez, nabywanie i rozwijanie umiejętności negocjacyjnych, rozwiązywania konfliktów i problemów, a także rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej, problematyka uzależnień, terapia zaburzeń rozwojowych i zaburzeń dysfunkcyjnych, prowadzenie edukacji prozdrowotnej wśród uczniów – wspomaganie wychowawczej funkcji rodzin.

Powiatowa Komenda Policji w Nakle nad Notecią

Do podstawowych zadań policji należy ochrona życia i zdrowia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawisk kryminogennych i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku wystąpienia zjawiska przemocy domowej, zapewnienie ofiarom doraźnej pomocy, informowanie ofiar i świadków o przysługujących im prawach, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców przemocy.

Zakłady Opieki Zdrowotnej (publiczne i niepubliczne) - w tym Poradnia Leczenia Uzależnień

Wyżej wymienione placówki udzielają pomocy medycznej, także w przypadku występowania u pacjenta sygnałów świadczących o występowaniu przemocy domowej oraz informowanie o możliwości uzyskania pomocy, wystawianie zaświadczenia o stwierdzonych obrażeniach i podjętym leczeniu.

Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią i Szubinie

Sądy rozpatrują sprawy z zakresu karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla sądów wojewódzkich.

Straż Miejska w Nakle nad Notecią, Mrocza, Sadki

Straż Miejska współdziała m.in. z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli oraz zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia, i współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku, informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.

Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zespół ma za zadanie, m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią, opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach.

Placówki edukacyjne prowadzone przez samorząd gminny i powiatowy

Rolą szkoły, obok zadań edukacyjnych, jest wspieranie rodziców poprzez prowadzenie działań z zakresu komunikacji interpersonalnej między dziećmi a rodzicami, profilaktykę uzależnień, kształtowanie umiejętności wychowawczych a także zadania z przystosowania społecznego.

Organizacje pozarządowe

Realizacja działań o charakterze kulturalnym, sportowym, a także organizowanie działań z zakresu pomocy społecznej i działalności charytatywnej, działania podejmowane z myślą o innych, przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji i przemocy oraz pomoc ofiarom, profilaktyka zdrowotna, propagowanie zdrowego stylu życia, wyrównywanie szans edukacyjnych.

Lokalne media- prasa, radio

Dotarcie z informacją do jak najszerszej grupy adresatów, promowanie właściwych wzorów zachowań społecznych wolnych od agresji i przemocy, promowanie powiatowych kampanii i akcji o charakterze profilaktycznym.

Kościoły i inne związki wyznaniowe

Kształtowanie postaw pro-rodzinnych , wspieranie rodziny w sytuacjach kryzysowych.

VII. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

- ✧ ilość i jakość prowadzonych na terenie powiatu nakielskiego działań profilaktycznych w zakresie przemocy,
- ✧ liczba osób, rodzin i zasięg zjawiska przemocy na terenie powiatu,
- ✧ ilość szkół w których realizowano tematykę z zakresu przemocy,
- ✧ liczba przeszkolonej kadry pedagogicznej z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- ✧ ilość przeprowadzonych na potrzeby pracowników szkół godzin szkoleniowych z tematu przemocy domowej,
- ✧ ilość godzin wykładowych przeprowadzonych w ramach nauk przedmałżeńskich dotyczących przemocy w rodzinie,
- ✧ ilość rozpowszechnionych na terenie powiatu ulotek i broszur edukacyjno-informacyjnych dotyczących zjawiska przemocy domowej,
- ✧ ilość artykułów i informacji dotyczących przemocy domowej zamieszczonych w lokalnej prasie,
- ✧ ilość porad udzielonych osobom uwięzonym w przemoc,
- ✧ ilość odbytych z tytułu przemocy domowej interwencji w terenie,
- ✧ liczba osób objętych poradnictwem z tytułu przemocy w rodzinie,
- ✧ ilość osób korzystających z Punktu Interwencji Kryzysowej przy PCPR oraz poradni rodzinnej w Nakle n.Not. (w zakresie problematyki przemocy),
- ✧ liczba sprawców przemocy odizolowanych od swoich rodzin,
- ✧ liczba osób objętych programem edukacyjno-korekcyjnym dla osób stosujących przemoc.

VIII.MONITORING , SPRAWOZDAWCZOŚĆ I ŹRÓDŁO FINASOWANIA

Monitoring i ewaluacja zapisów programowych polega na systematycznej ocenie realizowanych działań programowych.

W przypadku zmian regulacji prawnych lub zmian sytuacji społecznej nastąpi modyfikacja przyjętych kierunków działań oraz działań programowych. Odpowiedzialne za całościowe monitorowanie programu będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, która dotyczyć będzie:

- instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie,
- form udzielanej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- form działań kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie,
- ilości i form prowadzonych strategii informacyjno-edukacyjnych dla społeczeństwa.

Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o dane zebrane podczas monitoringu przeprowadzonego na podstawie informacji z jednostek współpracujących w realizacji programu. Ewaluacja programu powinna dostarczyć odpowiedzi jaka jest trafność, skuteczność i efektywność programu. Realizacja Programu zależeć będzie od współpracy z samorządami gminnymi, szkołami, mediami, ośrodkami pomocy społecznej, pełnomocnikami ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz z zespołami interdyscyplinarnymi ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także Powiatową Komendą Policji i Powiatową Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie składało sprawozdanie Radzie Powiatu z efektu realizacji Programu raz do roku w ramach corocznego sprawozdania z działalności Centrum.

Program będzie finansowany z różnych źródeł tj:

- ✧ budżet państwa,
- ✧ budżet powiatu,
- ✧ zewnętrzne środki finansowe,

IX. ANALIZA SWOT

Mocne strony ✧ zadania związane bezpośrednio z programem pracy instytucji zajmujących się problemem przemocy domowej, ✧ dostępność usług pomocy społecznej, ✧ dostęp do programów i zajęć terapeutycznych, ✧ współpraca i przepływ informacji między instytucjami zajmującymi się problematyką osób doświadczających przemocy, ✧ wymiana doświadczeń między instytucjami udzielającymi pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej.	Słabe strony ✧ ograniczenia czasowe ze względu na realizację innych zadań przewidzianych dla placówek realizujących program, ✧ niska liczebność kadry zaangażowanych instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy, ✧ brak specjalistów z zakresu mediacji rodzinnych, ✧ zbyt późne zdiagnozowanie problemu przemocy domowej, ✧ mała liczba wolontariuszy, ✧ niedostateczna ilość środków finansowych.
Szanse ✧ zwiększenie integracji między jednostkami realizującymi zadania programowe, ✧ zwiększenie i utrwalenie doświadczeń w danym obszarze poprzez nawiązanie kontaktów z innymi środowiskami, ✧ większy dostęp do informacji w zakresie świadczonej pomocy instytucjonalnej, ✧ przełamanie stereotypów panujących w społeczeństwie, ✧ rozwój wolontariatu, ✧ aktywność kościołów i organizacji pozarządowych, w zakresie pomocy osobom uwięzonym w przemoc.	Zagrożenia ✧ brak precyzyjnych reguł finansowania programu, ✧ negatywne wzorce zachowań społecznych, ✧ mity i stereotypy panujące w społeczeństwie, ✧ opór w zintegrowaniu działań instytucji zaangażowanych w realizację programu, ✧ problem uzależnień występujący w rodzinach, ✧ wysoki wskaźnik bezrobocia, zwłaszcza wśród kobiet, ✧ brak umiejętności rozwiązywania konfliktów.

X. PODSUMOWANIE

Podstawowym zadaniem realizacji w/w Programu jest zatrzymanie przemocy oraz zapewnienie osobom doznającym przemocy, bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy. Dążenie do realizacji poszczególnych celów programu będzie odbywało się poprzez realizację działań z następujących obszarów :

profilaktyka – realizacja zadań z zakresu promowania wartości rodzinnych oraz rozwijania umiejętności interpersonalnych,

edukacja - dostarczanie wiedzy z zakresu zjawiska przemocy, jego skutków oraz przekazywanie informacji o udzielanych formach pomocy,

interwencja – przerwanie zjawiska przemocy, pomoc i ochrona ofiar, izolacja sprawców przemocy,

wspieranie - przedstawienie ofiarom przemocy praw i możliwości rozwiązywania problemu, udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej.

Zadania te powinny być realizowane przez rozwój oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc, rozwój wiedzy i umiejętności reagowania na problem przemocy a także integracji działań instytucji z terenu powiatu nakielskiego wobec przemocy domowej.